

Utopia Avenue

David Mitchell bij Meulenhoff:

De geestverwantschap

Droom Nummer Negen

Wolkenatlas

Dertien

De niet verhoorde gebeden van Jacob de Zoet

Tijdmeters

Doorgang

Utopia Avenue

DAVID
MITCHELL

Utopia Avenue

*

Roman

Vertaald door Harm Damsma en Niek Miedema

MEULENBREE

Eerste druk september 2020

Tweede druk december 2020

Derde, gewijzigde druk mei 2022

Nederlands
letterenfonds
dutch foundation
for literature

De vertalers en de uitgeverij ontvingen een projectsubsidie van het Nederlands Letterenfonds.

ISBN 978-90-290-9503-7

ISBN 978-94-023-1533-2 (e-book)

ISBN 978-90-528-6347-4 (audio)

NUR 302

Oorspronkelijke titel: *Utopia Avenue*

Omslagontwerp: Bloemendaal & Dekkers

Auteursfoto: © Paul Stuart

Vormgeving binnenwerk: Steven Boland

© 2020 David Mitchell

© 2022 Interview Jasper de Zoet: David Mitchell en Theo Hakkert

© 2020 Nederlandse vertaling Harm Damsma, Niek Miedema en Meulenhoff Boekeriej bv, Amsterdam

Het citaat op pagina 185 uit 'Slough' van John Betjeman is gepubliceerd met toestemming van John Murray Publishers, een imprint van Hodder and Stoughton Limited © 2006 John Betjeman.

Het citaat op pagina 513 komt voor in Ariel's Song uit *The Tempest* (eerste bedrijf, tweede toneel) en is overgenomen uit *De storm*, William Shakespeare, vertaling Gerrit Komrij, International Theatre Bookshop, Amsterdam 1986.

Niets uit deze uitgave mag openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, internet of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor Beryl en Nic

Voor de roodborstjes en de jaren

**Paradise Is the
Road to Paradise**

SIDE ONE

-
- 1. Abandon Hope (Moss)**
 - 2. A Raft And A River (Holloway)**
 - 3. Darkroom (De Zoet)**
 - 4. Smithereens (Moss)**
 - 5. Mona Lisa Sings The Blues
(Holloway)**

Abandon Hope

Dean loopt gehaast langs het Phoenix Theatre, ontwijkt een blinde man met een bril met donkere glazen, stapt even de rijbaan van Charing Cross Road op om een langzaam lopende vrouw met kinderwagen in te halen, springt over een smerige plas heen en zwiert Denmark Street in, waar hij uitglijdt op een spekglad stuk gitzwart ijs. Zijn voeten schieten de lucht in. Hij is lang genoeg los van de grond om de goot en de hemel van plek te zien verwisselen en te denken: *dit gaat verrekte veel pijn doen* voordat het trottoir tegen zijn ribben, knieschijf en enkel slaat. *Het doet verrekte zeer*. Niemand blijft staan om hem te helpen. *Kut-Londen*. Een man met een ringbaardje en een bolhoed, type beursbediende, grijnst meesmuilend als hij dat stuk langharig tuig ongelukkig terecht ziet komen, en is alweer weg. Dean krabbelt voorzichtig overeind, negeert de pijnscheuten en hoopt vurig dat hij niks gebroken heeft. Meneer Craxi betaalt bij ziekte niet door. Zijn polsen en handen doen het in elk geval nog. *Het geld*. Hij controleert of zijn bankboekje met zijn kostbare lading van tien briefjes van vijf pond nog veilig in zijn jaszak zit. *Godzijdank*. Hij strompelt verder. Hij ziet dat Rick ‘In één keer goed’ Wakeman aan de overkant achter het raam van café Gioconda zit. Dean wou dat hij even bij Rick kon gaan zitten voor een kop thee en een sigaretje om wat te kletsen over sessiewerk, maar vrijdagochtend is de ochtend dat de huur moet worden betaald en mevrouw Nevitt zit als een reuzenspin te wachten in haar voorkamer. Dean is wel érg laat deze week, zelfs voor zijn doen. De cheque van Ray is pas gisteren gekomen en hij heeft net veertig minuten in de rij gestaan om hem te innen, dus zet hij er nu de pas in, langs Lynch & Lupton Music Publishers, waar meneer Lynch Dean ooit heeft gezegd dat al zijn songs shit waren, behalve die paar

die bagger waren. Langs Alf Cummings' Music Management, waar Alf Cummings zijn mollige hand tegen de binnenkant van Deans bovenbeen had gelegd en had gemompeld: 'We weten allebei wat ik voor jou kan betekenen, hè lekker stuk? De vraag is alleen: wat ga jij voor mij doen?' En langs de Fungus Hut Studio's waar Dean een demo zou gaan opnemen met Battleship Potemkin voordat hij uit de band werd geschopt.

'HELP, alsjeblieft, ik ben...' Een man met een rood hoofd pakt Dean bij de kraag en kreunt: 'Ik ben...' Hij klapt dubbel van de pijn. 'Ik ga dood van de...'

'Oké, man, ga zitten, op het stoepje hier. Waar doet het pijn?'

Er loopt kwijl uit de vertrokken mond van de man. 'Borst...'

'Komt goed, we gaan eh... hulp voor je halen.' Hij kijkt om zich heen, maar de mensen jakkeren met opgeslagen kraag, de pet diep over de ogen en afgewende blik voorbij.

De man jammert zacht en klampt zich aan Dean vast. 'Aaa-ááágh.'

'Ik denk dat je een ambulance nodig hebt, man, dus...'

'Wat is hier loos?' De nieuwkomer is van Deans leeftijd, met een kort kapsel en een degelijke duffelse jas. Hij maakt de stropdas van de in elkaar gezakte man los en kijkt hem in de ogen. 'Ahem, mijn naam is Hopkins. Ik ben arts. Knik als u mij verstaat, meneer.'

De man hapt met een verkramppt gezicht naar adem en slaagt erin te knikken, één keer.

'Mooi.' Hopkins wendt zich tot Dean. 'Is deze heer uw vader?'

'Nee, ik heb hem nooit eerder gezien. Hij zegt dat-ie pijn op z'n borst heeft.'

'Aha, de borst.' Hopkins trekt een handschoen uit en drukt zijn hand tegen een slagader in de hals van de man. 'Uiterst onregelmatig. Meneer? Ik denk dat u een hartaanval hebt.'

De ogen van de man gaan wijder open. Door een nieuwe pijn-scheut trekken ze weer dicht.

'Er is een telefoon in het café,' zegt Dean. 'Ik bel 999 wel.'

'Die zijn nooit op tijd hier,' zegt Hopkins. 'Het verkeer op Charing Cross Road is een regelrechte ramp. Weet u toevallig waar Frith Street is?'

'Jawel... er zit daar een kliniek bij Soho Square.'

'Precies. Ren daar zo snel mogelijk heen, zeg tegen ze dat er ie-

mand een hartaanval heeft voor de deur van de sigarenboer in Denmark Street en dat dokter Hopkins met spoed een brancardteam nodig heeft. Duidelijk?’

Hopkins, Denmark Street, brancard. ‘Duidelijk.’

‘Bravo. Ik blijf hier om eerste hulp toe te dienen. Ren alsof de duvel u op de hielen zit. Deze arme drommel is van u afhankelijk.’

Dean steekt rennend Charing Cross Road over, holt Manette Street in, langs boekhandel Foyles en door de doorgang onder de pub Pillars of Hercules. Zijn lijf is de pijn van de val daarnet vergeten. Hij komt langs vuilnismannen die in Greek Street emmers in een vuilniswagen staan leeg te kieperen en dendert midden over straat door naar Soho Square, waar een zwerm duiven verschrikt opvliegt en hij bijna voor de tweede keer onderuitgaat als hij de hoek omslaat naar Frith Street, waar hij de stoep treden van de kliniek op stuift en in een receptieruimte terecht komt waar een portier de *Daily Mirror* zit te lezen. DONALD CAMPBELL DOOD, staat er op de voorpagina. Hijgend brengt Dean zijn boodschap: ‘Dokter Hopkins heeft me gestuurd... een hartaanval in Denmark Street... brancardteam nodig... geen tijd te...’

De portier laat zijn krant zakken. Er hangen stukjes bladerdeeg in zijn snor. Hij ziet er niet bijster bezorgd uit.

‘Er ligt iemand dood te gaan,’ zegt Dean. ‘Hebt u me niet gehoord?’

‘Tuurlijk wel. Je staat in mijn gezicht te tetteren.’

‘Nou, stuur dan hulp! Jullie zijn toch een ziekenhuis, of hoe zit dat?’

De portier snuift, diep en hard. ‘Heb je toevallig een flink bedrag van je bankrekening opgenomen voor je ontmoeting met die “dokter Hopkins”?’

‘Ja. Vijftig pond. En?’

De portier slaat wat kruimels van zijn revers. ‘En heb je dat geld nog in je bezit, jongen?’

‘Ik heb het hier.’ Dean tast in zijn zak naar zijn bankboekje. Foetsie. *Hoe kan dit?* Hij probeert zijn andere zakken. Er komt piepend een ziekenhuistrolley langs. Een kind huilt de hele boel bij elkaar. ‘Shit... ik moet het onderweg hebben laten vallen...’

‘Sorry, jongen. Je bent beroofd.’

Dean herinnert zich dat de man tegen zijn borst aan viel... 'Nee. Nee. Het was een echte hartaanval. Hij kon nauwelijks meer op z'n benen staan.' Hij voelt nog eens in zijn zakken. Het geld is nog steeds weg.

'Het is een schrale troost,' zegt de portier, 'maar je bent al de vijfde hier sinds november. We weten er inmiddels allemaal van. Geen enkel ziekenhuis of medisch centrum in de binnenstad stuurt nog een brancard als ene Hopkins erom vraagt. Je gaat er dan namelijk voor de kat zijn viool heen. Er is nooit iemand te vinden.'

'Maar ze...?' Dean voelt zich misselijk. 'Maar ze...?'

'Wou je zeggen: maar ze zagen er helemaal niet uit als zakkenrollers?'

Dat wou Dean inderdaad. 'Hoe kon hij nou weten dat ik geld bij me had?'

'Wat zou jij doen als je op jacht ging naar een lekkere dikke portemonnee?'

Dean denkt na. *De bank*. 'Ze hebben me het geld zien opnemen. En zijn me daarna gevolgd.' De portier neemt een hap van zijn saucijzenbroodje. 'Bingo, Sherlock.'

'Maar... bijna al dat geld was voor de afbetaling van m'n gitaar en...?' Dean herinnert zich mevrouw Nevitt. 'O shit. De rest was voor m'n huur. Hoe moet ik nou m'n huur betalen?'

'Je zou aangifte kunnen doen, maar reken je niet rijk. Voor de kit staan er om heel Soho bordjes met LAAT ALLE HOOP VAREN, GIJ DIE HIER BINNENTREEDT.'

'Mijn hospita is een takkewijf. Die gooit me eruit.'

De portier slurpt van zijn thee. 'Zeg tegen haar dat je er een goede daad mee hebt verricht. Misschien strijkt ze dan wel met haar hand over haar hart. Je weet maar nooit.'

Mevrouw Nevitt zit bij het hoge raam. De voorkamer ruikt naar schimmel en spekvet. De haard lijkt dichtgetimmerd. Het kasboek van de hospita ligt opengeslagen op haar schrijfbureau. Haar breinaalden klikken en tikken. Aan het plafond hangt een kroonluchter die nooit brandt. Het bloemetjespatroon dat ooit het behang opfleurde is zo grauw geworden als een schemerig oerwoud. Mevrouw Nevitts drie dode echtgenoten staren vanuit hun vergulde fotolijsten somber voor zich uit. 'Goeiemorgen, mevrouw Nevitt.'

‘Nog maar net, meneer Moss.’

‘Ja, nou, eh...’ Dean heeft een droge keel. ‘Ik ben beroofd.’

De breinnaalden vallen stil. ‘Wat een ontzettende pech.’

‘Dat kun je wel zeggen. Ik had net m’n huurgeld gehaald, maar twee zakkenrollers namen me te grazen in Denmark Street. Ze moesten me m’n cheque hebben zien innen en me zijn gevolgd. Ik ben uitgeschud. Zowat letterlijk.’

‘Tjonge, jonge, jonge, ’t is me wat.’

Ze denkt dat ik haar wat op de mouw speld, denkt Dean.

‘Des te treuriger,’ zegt mevrouw Nevitt, ‘dat je het niet hebt volgehouden bij Bretton’s, de koninklijke drukkerijen. Dat was een behoorlijke baan. In een nette buurt. In Mayfair worden geen mensen “gerold”.’

Bretton’s was contractueel verplichte koninklijke drukkerij, denkt Dean. ‘Zoals ik u heb verteld, mevrouw Nevitt, was Bretton’s geen succes.’

‘Mijn zorg is dat trouwens niet. Mijn zorg is de huur. Begrijp ik het goed dat je meer tijd wilt om te betalen?’

Dean ontspant enigszins. ‘Nou, als dat zou kunnen, zou ik u heel erg dankbaar zijn.’

Haar lippen trekken strak en haar neusgaten sperren zich open. ‘Dan zal ik voor deze keer, en alléén voor deze keer, de termijn voor je huurbetaling verlengen...’

‘Dank u wel, mevrouw Nevitt, ik kan u niet zeggen hoe...’

‘Tot twee uur. Ik ben waarachtig de kwaadste niet.’

Neemt die ouwe zeug me nou in de veiling? ‘Twee uur... vanmiddag?’

‘Dan heb je toch zeker alle tijd om naar je bank te gaan? Loop alleen dit keer niet met het geld te wapperen wanneer je naar buiten loopt.’

Dean voelt zich warm, koud en misselijk tegelijk. ‘Er staat op dit moment niks op m’n rekening, maar ik krijg maandag betaald. Dan zal ik u de hele zwik betalen.’

De hospita trekt aan een koordje dat aan het plafond hangt. Ze pakt een kaartje van haar schrijfbureau: KAMER TE HUUR – ZWARTEN & IEREN NIET GEWENST – GELIEVE AAN TE BELLEN VOOR INFORMATIE.

‘Nee, niet doen, mevrouw Nevitt. Het is niet nodig.’

De hospita zet het kaartje voor het raam.

‘Waar moet ik dan slapen vannacht?’

‘Dat mag je helemaal zelf weten. Alleen niet hier.’

Eerst geen geld, nu geen kamer. ‘Dan wil ik m’n borg terug.’

‘Huurders die in gebreke blijven bij het betalen van de huur raken hun borg kwijt. De reglementen hangen op elke deur. Ik ben jou geen cent schuldig.’

‘Het is mijn geld, mevrouw Nevitt.’

‘Niet volgens het contract dat je hebt getekend.’

‘U hebt dinsdag of woensdag een nieuwe huurder. Uiterlijk. U mag m’n borg niet inpikken. Dat is diefstal.’

Ze gaat verder met haar breiwerk. ‘Weet je, ik bespeurde van meet af aan al iets van een achterbuurtschooier in jou. Maar ik zei tegen mezelf: “Nee, je moet hem een kans geven. De koninklijke drukkerijen zien immers wat in die knul.” Dus heb ik je die kans gegeven. En wat gebeurde er toen? Je liet Bretton’s vallen om in een “popgroep” te gaan. Je liet je haar groeien, zodat je eruitziet als een meisje. Je gaf al je geld uit aan gitaren en god weet wat nog meer, zodat je geen appeltje voor de dorst hebt. En nu beschuldig je mij van diefstal. Nou, dat zal me leren om voortaan gewoon op mijn gevoel af te gaan. Aan wat uit de goot is opgeraapt blijft de stank altijd hangen. Ah, meneer Harris...’ De oud-militaire bullebak die bij mevrouw Nevitt inwoont verschijnt in de deuropening van de voorkamer. ‘Dit...’ – ze werpt een snelle blik op Dean – ‘sujet gaat ons verlaten. En wel onmiddellijk.’

‘Sleutels,’ zegt meneer Harris tegen Dean. ‘Allebei.’

‘En mijn spullen dan? Gaat u die ook stelen?’

‘Neem je spullen vooral mee,’ zegt mevrouw Nevitt. ‘Opgeruimd staat netjes. Alles wat om twee uur nog in je kamer staat ligt om drie uur in de winkel van het Leger des Heils. En nu opschieten.’

‘God-alle-mách-tig,’ stamelt Dean. ‘Ik hoop dat je de moord stikt.’

Mevrouw Nevitt negeert hem. Haar breinaalden tikken. Meneer Harris grijpt Dean bij de kraag en trekt hem uit zijn stoel.

Dean krijgt bijna geen lucht meer. ‘Je keelt me zowat, eikel!’

De voormalige sergeant duwt Dean hardhandig de gang in. ‘Naar je kamer, inpakken en wegwezen. Anders doe ik meer dan je kelen, nichterig stuk werkschuw tuig dat je bent...’

Gelukkig heb ik mijn baantje nog. Dean drukt de koffie in de metalen filterhouder, haakt die in de ring en trekt de hendel omlaag. De Gaggia

spuwt luidruchtig stoom. Deans achturige dienst is traag voorbijgegaan. Hij heeft een paar kneuzingen overgehouden aan zijn val in Denmark Street. Het is ijskoud buiten, maar in koffiebar Etna op de hoek van D'Arblay Street en Brewer Street is het warm, licht en rumoerig. Studenten en tieners uit de voorsteden zijn druk aan het praten, flirten en discussiëren. Hier komen de nozems bij elkaar voor ze naar de muzikanten gaan om drugs te gebruiken en te dansen. Gesoigneerde oudere heren laten hun ogen gaan over jongeren met een gave huid die om een suikeroom verlegen zitten. Minder gesoigneerde oudere heren komen even binnenlopen voor een kop koffie voordat ze naar een pikante film of hoerenkast gaan. *Er zijn hier zeker honderd man op elkaar gepakt*, denkt Dean, *en die hebben stuk voor stuk een bed om vannacht in te slapen*. Sinds hij aan zijn dienst begon hoopt Dean al dat er een bekende binnen zal komen die hem nog iets verschuldigd is, zodat hij in elk geval een bank om op te slapen kan regelen. Maar naarmate de uren verstreken is zijn hoop afgenomen en nu is die volledig vervlogen. Uit de jukebox schalt '19th Nervous Breakdown' van de Rolling Stones. Ooit, in de zorgeloze dagen van de Gravediggers, heeft Dean samen met Kenny Yearwood de akkoorden van dat nummer uitgevogeld. Er komt een straaltje koffie uit de uitlaat, en het kopje loopt voor twee derde vol. Dean haalt de filterhouder los en gooit de drab in een emmer. Meneer Craxi loopt voorbij met een dienblad vol vuile borden. *Vraag of hij je vooruit wil betalen*, zegt Dean voor de vijftigste keer tegen zichzelf. *Je hebt geen keus*. 'Meneer Craxi, zou ik...'

Meneer Craxi draait zich om, maar heeft geen oog voor Dean: 'Proe, vege die boeffette daar voor snelle skoon, ze zien absoloot niet uit!' Hij stuift weer weg, waardoor een klant aan het buffet zichtbaar wordt, tussen de koude-melkdispenser en de koffiemachine. Rond de dertig, kalend, intellectuele uitstraling, met een pied-de-poule jasje en een hippe bril met rechthoekige, blauwgetinte glazen. *Zou een flikker kunnen zijn, maar in Soho weet je het nooit*.

De klant kijkt op van zijn tijdschrift – *Record Weekly* – en kijkt Dean onbeschroomd aan. Hij fronsst zijn voorhoofd alsof hij probeert hem te plaatsen. Als dit een pub was zou Dean vragen: 'Heb ik iets van je aan of zo?' Hier wendt Dean zijn blik af en spoelt hij de houder af onder de koude kraan, terwijl hij de blik van de klant nog steeds op zich gericht voelt. *Misschien denkt hij wel dat ik op hem val*.

Sharon komt aanlopen met een nieuw bestelbriefje. ‘Twee espresso en twee cola voor tafel negen.’

‘Twee espresso, twee cola, tafel negen, oké.’ Dean keert zich naar de Gaggia en draait aan de knop, zodat er melkschuim op de cappuccino valt.

Sharon komt naar zijn kant van het buffet om een suikerpot bij te vullen. ‘Het spijt me dat je niet bij mij op de vloer kan pitten, serieus.’

‘Geeft niet.’ Dean sprenkelt cacao op de cappuccino en zet die klaar op het buffet voor Pru. ‘Best brutaal om ’t je te vragen eigenlijk.’

‘Mijn hospita is een kruising van een KGB-agente en een moederoverste. Als ik zou proberen jou naar binnen te smokkelen zou ze ons in de kraag grijpen en dan zou het gaan van: “Dit is een fatsoenlijk huis, geen bordeel!” en dan zou ze me op straat zetten.’

Hij vult de filterhouder voor een espresso. ‘Ik snap het. Het is oké.’

‘Je gaat toch niet onder een brug slapen, hè?’

‘Nee, tuurlijk niet. Ik kan vrienden bellen.’

Sharon fleurt op. ‘In dat geval...’ – ze schudt met haar heupen – ‘ben ik blij dat je mij eerst gevraagd hebt. Als er iets is wat ik wél voor je kan doen, dan ben ik er voor je.’

Dean vindt dit lieve maar mollige meisje met het papperige gezicht en de te dicht bij elkaar staande kraalooigjes niet aantrekkelijk... *maar in de liefde en de oorlog is alles geoorloofd.* ‘Zou je me dan tot maandag wat geld kunnen lenen? Enkel tot ik m’n loon krijg?’

Sharon aarzelt. ‘Zit er voor mij dan ook wat leuks aan vast?’

O, gaan we flirten? Dean trekt zijn halfgrijns. Hij rukt de dop van een colaflesje. ‘Zodra ik weer boven Jan ben zorg ik dat je een verrúkelijke rente krijgt.’

Ze straalt en Dean voelt zich haast schuldig over hoe makkelijk het is. ‘Ik heb nog wel wat geld in mijn portemonnee. Denk alleen wel aan me als je straks een schatrijke popster bent.’

‘Tafel vijftien zitte nok steeds te wakten!’ schreeuwt meneer Craxi met zijn Siciliaanse cockney-accent. ‘Drie warme chocolademelk! Marshmallows! Presto!’

‘Drie warme chocolademelk,’ roept Dean terug. Sharon verdwijnt met de suikerpot. Pru komt aangelopen en grist de cappuccino mee voor tafel acht, en Dean prikt het bestelbriefje op de prikker. Die zit al voor twee derde vol. Meneer Craxi heeft vast een goede bui. *Als*

hij die niet heeft ben ik de sjaak. Hij begint aan de espresso's voor tafel negen. 'Sunshine Superman' van Donovan neemt het over van de Stones. Sissend trekt de stoom door de Gaggia. Dean vraagt zich af hoeveel 'wat geld' van Sharon waarschijnlijk is. Niet genoeg voor een hotel, dat staat wel vast. Je hebt de YMCA op Tottenham Court Road, maar hij heeft geen idee of ze daar een bed vrij hebben. Tegen de tijd dat hij daar is is het half elf. Weer gaat Dean zijn lijstje af van Londenaren die (a) hem zouden kunnen helpen en (b) telefoon hebben. De metro gaat rond middernacht dicht, dus als Dean ergens in Brixton of Hammersmith op de stoep staat met zijn gitaar en zijn rugzak en er niemand thuis is hangt hij. Hij denkt zelfs nog even aan zijn oude bandgenoten van Battleship Potemkin, maar hij vermoedt dat dat schip toch echt wel achter hem verbrand is.

Dean werpt een snelle blik op de klant met de blauwe brillenglazen. Hij heeft *Record Weekly* verruild voor een boek, *Down and Out in Paris and London*. Dean vraagt zich af of hij een beatnik is. Een paar jongens op de kunstacademie hingen de beatnik uit. Ze rookten Gauloises, praatten over het existentialisme en liepen rond met Franse kranten.

'Oi, Clapton.' Pru is goed in bijnamen. 'Sta je te wachten tot die chocolademelk vanzelf warm wordt of hoe zit dat?'

'Clapton speelt léád,' legt Dean voor de honderdste keer uit. 'Ik ben bassist, dombo.' Hij ziet een tevreden glimlachje bij Pru.

Het plaatsje achter de keuken van de Etna is een beroete mistput waar ruimte is voor een paar vuilnisemmers en niet veel meer. Dean ziet een rat tegen een regenpijp op klimmen naar het vierkante stukje hemel met van onder belichte avondwolken. Hij neemt een laatste reuzenhaal van zijn laatste Dunhill. Het is tien uur geweest en zijn en Sharons dienst zit erop. Sharon is naar haar huurkamer vertrokken, nadat ze Dean acht shilling heeft geleend. *Dat is genoeg voor een treinkaartje naar Gravesend, als al het andere op niks uitloopt.* Door de keukendeur hoort Dean meneer Craxi praten met het nieuwste Italiaanse neefje dat uit Sicilië is overgekomen. De jongen spreekt vrijwel geen woord Engels, maar dat is ook niet nodig om de bolognesesaus uit de borrelende ketels te scheppen. Spaghetti bolognese is het enige gerecht dat de Etna serveert.

Meneer Craxi verschijnt. ‘Jij wille mij spreken, Moss?’

Dean trapt zijn sigaret uit op de met klinkers geplaveide grond. Zijn baas kijkt afkeurend toe. *Shit*. Dean raapt de peuk weer op. ‘Sorry.’

‘Iek hebbe heel droek.’

‘Zou u me alstublieft nu kunnen betalen?’

Meneer Craxi checkt of hij het goed gehoord heeft: ‘Jou “noe” betale?’

‘Ja. M’n loon. Vanavond. Nu. Alstublieft.’

Meneer Craxi kijkt alsof hij zijn oren niet kan geloven. ‘Iek betaal de loon op maandak.’

‘Ja, maar zoals ik al vertelde: ik ben beroofd.’

Het leven en Londen hebben meneer Craxi wantrouwig gemaakt. *Of misschien is hij wel zo geboren*. ‘Ies vette pek. Maar altijd iek betaal maandak.’

‘Ik zou het u niet vragen als ik niet heel erg omhoog zat. Maar ik kon m’n huur niet betalen, dus heeft m’n hospita me eruit gegooid. Daarom staan m’n rugzak en m’n gitaar in de kast voor het personeel.’

‘Ah. Iek denk jij kaat op vakantie.’

Dean lacht gemaakt, voor het geval dat een grapje was. ‘Was het maar waar. Maar nee, ik heb m’n loon écht nodig. Voor een kamer bij de YMCA of zoiets.’

Meneer Craxi denkt na. ‘Jij bent in de shit, Moss. Maar ies jouw eiken shit wat jij kemaakt hebt. Altijd iek betaal de loon op maandak.’

‘Zou u me dan een paar pond kunnen lenen? Alstublieft?’

‘Jij hebt kitaar. Breng naar lommerd.’

Keihard, denkt Dean. ‘Ten eerste heb ik hem nog niet helemaal afbetaald, dus die gitaar is nog niet van mij en ik kan hem dus ook niet verkopen. Daar was het geld dat die zakkenrollers hebben gepakt voor bestemd.’

‘Maar jij zei dat voor de hoer was.’

‘Een deel was voor de huur. Het meeste was voor de gitaar. Ten tweede is het vrijdagavond na tien en dan is de lommerd gesloten.’

‘Tek ben niet jouw bank. Iek betaal maandak. Basta.’

‘Hoe moet ik hier op maandag zijn als ik een dubbele longontsteking heb na het hele weekend in Hyde Park te hebben geslapen?’

Meneer Craxi’s wang trilt even. ‘Jij hier maandak niet, keen probleem. Ik betaal jou nieks. Alleen ontslakbriefje. Duidelijk?’

‘Wat maakt het uit of u me nu betaalt of maandag? Ik werk dit weekend verdomme niet eens!’

Meneer Craxi slaat zijn armen over elkaar. ‘Moss, jij bent ontslagen.’

‘Nee, dat meent u niet! Dat kunt u godverdomme niet maken.’

Een korte, dikke vinger port tegen Deans onderbuik. ‘Ies makkelijk. Ies kemaakt. Ciao.’

‘Nee.’ *Eerst m’n geld, dan m’n kamer, nu m’n baan.* ‘Nee. Nee.’ Dean veegt Craxi’s vinger weg. ‘Ik krijg nog vijf dagen loon van u.’

‘Bewijs maar. Doe aankifte. Neem advocaat.’

Dean vergeet dat hij een meter zeventig is en niet twee meter tien, en schreeuwt Craxi recht in het gezicht: ‘IK KRIJG NOG VIJF DAGEN LOON VAN JE, VIEZE VUILE MAFFIOSE STINKDIEF!’

‘Ah, sì, sì, jij krijkt nok. Hier, iek betaal wat jij krijkt nok.’

Er landt een krachtige vuist in Deans maagstreek. Dean klapt dubbel en valt naar adem happend en in shock achterover. Dat is al de tweede keer vandaag dat hij op de grond ligt. Ergens blaft een hond. Dean krabbelt overeind, maar Craxi is verdwenen en twee Siciliaanse neven verschijnen bij de keukendeur. De een heeft Deans Fender bij zich, de ander zijn rugzak. Ze klemmen Deans armen op zijn rug en voeren hem door de koffiefbar naar buiten. Op de jukebox zingen de Kinks ‘Sunny Afternoon’. Dean kijkt één keer om. Craxi staat met gekruiste armen bij de kassa en kijkt hem kwaad na.

Dean steekt zijn middelvinger op naar zijn ex-baas.

Craxi maakt het gebaar van iemand de keel doorsnijden.

Als hij buiten in D’Arblay Street staat en nergens naartoe kan, bedenkt Dean wat de vermoedelijke gevolgen zouden zijn als hij een halve baksteen door de ruit van de koffiefbar zou gooien. Zijn acute huisvestingsprobleem zou met een politiecel opgelost zijn, maar op langere termijn zou een strafblad niet helpen. Hij loopt naar de telefooncel op de hoek van de straat. Die hangt vol met papiertjes met de namen en telefoonnummers van meisjes. Hij houdt zijn Fender dicht bij zich en vanwege zijn rugzak kan de deur maar half dicht. Dean diept een sixpence op en bladert door zijn adresboekje. *Die is naar Bristol verhuisd... die krijgt nog vijf pond van me... die is weg...* Dean vindt het nummer van Rod Dempsey. Hij kent Rod niet goed, maar

hij komt ook uit Gravesend. Hij is vorige maand een winkel in leren jacks en motorrijdersbenodigdheden begonnen in Camden. Dean draait het nummer, maar er wordt niet opgenomen.

Wat nu?

Dean verlaat de telefooncel. Een ijzige mist ontdoet de dingen van duidelijke contouren, maakt de gezichten van voorbijgangers onscherp, de neonreclames – *GIRLS! GIRLS! GIRLS!* – wazig en dringt diep in Deans longen door. Hij heeft vijftien shilling en drie pence en kan die op twee manieren uitgeven. Hij zou door D'Arblay Street naar Charing Cross Road kunnen lopen, daar een bus kunnen nemen naar Londen Bridge en vervolgens de trein naar Gravesend, waar hij Ray, Shirl en hun zoontje wakker zou moeten maken, zou moeten opbiechten dat Rays met hard werken verdiende vijftig pond – waar Shirl niets van weet – binnen tien minuten nadat Dean het gestorte geld had opgenomen was gestolen, en moeten vragen of hij op de bank mag slapen. Maar hij kan daar niet eindeloos blijven.

En dan morgen? Weer bij Nan Moss en Bill intrekken? Op zijn drieëntwintigste? Later in de week zal hij de Fender terugbrengen naar Selmer's Guitars en vragen of hij alsjeblieft een deel van het aanbetaalde geld terug kan krijgen. Met aftrek van de slijtage, zeg maar. Rust zacht Dean Moss, beroepsmuzikant. Harry Moffat zal er natuurlijk over horen. *En zich een bult lachen.*

Of... Dean kijkt Brewer Street af, met zijn clubs, lichten, drukte, peepshows, winkelgalerijen en pubs... *ik waag het er nog één keer op.* Goof zou in de Coach & Horses kunnen zitten. Nick Woo is op vrijdagen meestal in de Mandrake Club. En Al in Bunjie's in Litchfield Street. Misschien dat hij tot maandag bij Al op de vloer mag slapen. Morgen zal hij op zoek gaan naar een nieuw baantje in een koffiebar. Liefst een eindje uit de buurt van de Etna. *En tot ik weer betaald krijg kan ik best op brood met Marmite leven.*

Maar... stel dat het geluk met de verstandigen is? Stel dat Dean het er nog één laatste keer op waagt, zijn geld uitgeeft aan de entree voor een club en het versieren van een kakmeisje met een eigen appartement, dat hem vervolgens peert terwijl Dean naar de plee is. *Het zou niet de eerste keer zijn.* Of stel dat een uitsmijter hem, dronken als een tor, om drie uur 's nachts tussen de kotsspeters op een steenkoud trottoir dumpst, en hij het geld voor een treinkaartje kwijt is? De enige

manier om dan nog in Gravesend te komen zal de benenwagen zijn. Aan de overkant van D'Arblay Street doorzoekt een zwerver bij het schijnsel uit een wasserette een uitpuilende vuilnisbak. *Zou die het er ook ooit nog één keer op hebben gewaagd?*

Dean zegt het hardop: 'Stel dat mijn songs kut met peren zijn?'

Stel dat ik mezelf alleen maar wijsmaak dat ik muzikant ben?

Dean moet beslissen. Hij haalt de sixpence weer tevoorschijn.

Kop betekent D'Arblay Street en Gravesend.

Munt betekent Brewer Street, Soho en muziek.

Dean gooit het muntje op...

'Hé, ben jij niet Dean Moss?' Het muntje valt in de goot en rolt uit het zicht. *Mijn sixpence!* Dean draait zich om en ziet de mogelijk homofiele beatnik van het buffet in de Etna. Hij heeft een bontmuts op, als een Russische spion, hoewel zijn accent Amerikaans aandoet. 'Jemig, het spijt me als je door mij je muntje kwijt bent...'

'Nou, mooi wel.'

'Wacht even, daar ligt het, kijk...'. De onbekende bukt zich en vist Deans sixpence uit een barst. 'Alsjeblieft.'

Dean steekt hem in zijn zak. 'Wie bent u eigenlijk?'

'Ik ben Levon Frankland. We hebben elkaar in augustus even gesproken, backstage in het Odeon in Brighton. Bij de Future Stars Revue. Ik was daar als manager van de Great Apes. Hoewel die zich niet erg lieten managen. Jij zat bij Battleship Potemkin. Jullie speelden "Dirt River". IJzersterk nummer.'

Dean is beducht voor lovende woorden, vooral van een mogelijke flicker. Daar staat tegenover dat deze mogelijke flicker wel manager is van een band en Dean de laatste tijd sowieso door niemand voor wat dan ook is geprezen. 'Ik heb "Dirty River" geschreven. Dat is een nummer van mij.'

'Dat had ik begrepen, ja. Ik heb ook begrepen dat de Potemkins en jij uit elkaar zijn.'

Het puntje van Deans neus is ijskoud. 'Ik ben eruit geschopt. Wegens "revisionisme".'

Levon Frankland lacht kringelende wolkjes bevroerende adem. 'Is weer eens wat anders dan "artistieke meningsverschillen".'

'Ze hadden een nummer geschreven over Mao en ik had gezegd

dat ik het bagger vond. Het refrein luidde: *Chairman Mao, Chairman Mao, your red flag's not a holy cow*. Serieus?

'Je bent beter af zonder hen.' Frankland haalt een pakje Rothmans tevoorschijn en biedt Dean een sigaret aan.

'Ik ben platzak zonder hen.' Met gevoelloze vingers van de kou pakt Dean een sigaret. 'Totaal platzak en ik zit tot aan m'n nek in de shit.'

Frankland geeft Dean met een chique zippo een vuurtje en steekt dan zijn eigen sigaret aan. 'Ik kon het moeilijk niet horen...'. Hij knikt in de richting van de Etna. 'Dus je hebt nergens waar je kunt slapen vannacht?'

Er trekt een peloton nozems langs in hun vrijdagse uitgaanskledij. Op speed op weg naar de Marquee, schat Dean. 'Nee. Nergens.'

'Ik heb een voorstel,' besluit Frankland.

Dean rilt. 'O ja? Wat voor voorstel?'

'In de 2i's speelt vanavond een band. Ik zou graag jouw mening als muzikant willen horen over hun mogelijkheden. Als je meegaat kun je daarna bij mij op de bank pitten. Ik heb een etage in Bayswater. Het is niet het Hilton, maar het is er warmer dan onder Waterloo Bridge.'

'Bent u niet de manager van de Great Apes?'

'Niet meer. Artistieke meningsverschillen. Ik ben' – vlakbij klinkt glasgerinkel en stijgt een demonisch gelach op – 'op zoek naar nieuw talent.'

Dean komt in de verleiding. Het zal er warm en droog zijn. Morgen kan hij dan een ontbijtje bietsen, zich wassen en zich door zijn adresboekje heen werken. Frankland heeft vast telefoon. *Het probleem is: wat te doen als aan deze reddingsboei een prijskaartje hangt?*

'Als je je bij mij op de bank kwetsbaar zou voelen' – Levon lijkt het amusant te vinden – 'kun je ook in de badkuip slapen. Dan kun je de deur op slot doen.'

Dus hij is een flikker, beseft Dean, en hij weet dat ik het doorheb... maar als hij er niet moeilijk over doet, waarom zou ik dat dan wel doen? 'De bank is prima.'

In de kelder van koffiebar 2i's op Old Compton Street 59 is het warm, muf en donker als in een oksel. Boven een laag podium van planken op melkkratten bungelen twee kale peertjes. De muren zweten en de zoldering druipt. Toch was de 2i's nog maar vijf jaar geleden

een van de hipste plekken in Soho als je nieuw talent wilde ontdekken: Cliff Richard, Hank Marvin, Tommy Steele en Adam Faith zijn hier hun carrière begonnen. Vanavond wordt het podium ingenomen door Archie Kinnock's Blues Cadillac, met Archie Kinnock, zang en slaggitaar; Larry Ratner, bas; een drummer in een onderhemd wiens drumstel niet op het podium past; en een lange, magere, woest uitziende gitarist met een rozige huid, rossig haar en half toegeknepen ogen. Zijn paarse jasje wappert los om zijn lijf en zijn haar hangt boven zijn fretboard. De band speelt Archie Kinnocks oude hit 'Lonely As Hell'. Dean ziet binnen de kortste keren dat de Blues Cadillac niet op één maar op twee plekken rammelt. Archie Kinnock is dronken, stoned of allebei. Hij kreunt bluesy in de microfoon – *'I'm looo-ooonely as hell, babe, looo-ooonely as hell'* – maar maakt telkens een potje van zijn gitaarpartij. Ondertussen loopt Larry Ratner achter op de maat. Zijn backing vocals – *'You're looo-ooonely as well, babe, you're loo-ooo-ooo-looonely as well'* – klinken onzuiver, en niet op een prettige manier. Midden in het nummer blaft hij 'Veels te langzaam, lul!' tegen de drummer. De drummer kijkt hem woedend aan. De gitarist begint aan een solo waarbij hij drie maten lang een jankende, zoemende noot aanhoudt voordat hij zich meldt met de levensmoede riff. Archie Kinnock grijpt weer terug op zijn ritmische taak en houdt de basisakkoorden E-A-G gaande terwijl de gitarist de melodie oppakt en daar een betoverende draai aan geeft. De tweede solo maakt nog meer indruk op Dean dan de eerste. Mensen wringen zich in bochten om de vingers van de gitarist te zien vliegen, plukken, klemmen, trekken, glijden en rammen.

Hoe krijgt hij het voor elkaar?

'I'm Your Hoochie Coochie Man' van Muddy Waters wordt gevolgd door 'Magic Carpet Ride', een bescheidener hitje van Archie Kinnock dat naadloos overgaat in 'Green Onions' van Booker T. De gitarist en de drummer spelen met steeds meer verve terwijl de twee oudgedienden, Kinnock en Ratner, het niveau van de band omlaag halen. De frontman rondt de eerste set af door het publiek (dat in dubbele cijfers geteld kan worden) te groeten alsof hij zojuist de Albert Hall heeft platgespeeld. 'Londen, ik ben Archie Kinnock en ik ben helemaal terug! We komen zo weer voor deel twee, oké?' De leden van Blues Cadillac trekken zich terug in het blowhok beneden. Uit speakers die een blik-

kerig geluid geven jankt ‘I Feel Free’ van Cream en de helft van het publiek verdwijnt naar boven om cola, jus of koffie te bestellen.

‘En?’ vraagt Frankland aan Dean.

‘Je hebt me hierheen meegenomen om de gitarist te zien, hè?’

‘Bingo.’

‘Hij kan er wel wat van.’

Levon trekt een gezicht alsof hij zeggen wil: is dat alles?

‘Hij is helemaal te gek. Wie is hij?’

‘Hij heet Jasper de Zoet.’

‘Jezus. Bij ons in het dorp knopen ze je voor minder op.’

‘Nederlandse vader, Engelse moeder. Hij is pas zes weken in Engeland dus hij moet zijn stek nog vinden. Wil je een scheut bourbon in je cola?’

Dean houdt hem zijn flesje voor en krijgt een flinke scheut. ‘Proost. Hij vergooit zijn talent bij Archie Kinnock.’

‘Doet me denken aan jou bij Battleship Potemkin.’

‘Wie is de drummer? Die is ook goed.’

‘Peter Griffin. “Griff”. Uit Yorkshire. Die heeft een harde leer-school gehad in de jazzscene in het noorden, in het combo van Wally Whitby.’

‘Wally Whitby de jazztrompettist?’

‘Juist.’ Levon neemt een teug uit zijn heupflacon.

‘Speelt Jasper de Dinges alleen gitaar of schrijft hij ook nummers?’ vraagt Dean.

‘Naar verluidt allebei. Maar Archie wil niet dat hij zijn eigen werk speelt.’

Dean voelt een steek van jaloezie. ‘Hij heeft absoluut wat.’

Levon wist zijn glimmende voorhoofd af met een gespikkelde zakdoek. ‘Mee eens. Maar wat hij ook heeft is een probleem. Hij is te origineel om in een al bestaande band als die van Archie Kinnock te kunnen meedraaien, maar hij is ook geen solo-act. Wat hij nodig heeft is een stel speciaal daarvoor bij elkaar gezochte bandleden die net zo getalenteerd zijn als hij, die hem zullen stimuleren en door hem zullen worden gestimuleerd.’

‘Aan welke band dacht je?’

‘Die bestaat nog niet. Maar volgens mij sta ik nu met de bassist te praten.’

Dean lacht snuivend. ‘Jaja.’

‘Ik meen het. Ik ben een band aan het samenstellen. En ik begin het idee te krijgen dat jij, Jasper en Griff best wel eens die bijzondere chemie zouden kunnen hebben.’

‘Zit je me nou in de zeik te nemen?’

‘Zie ik er zo uit?’

‘Nee, maar... wat vonden zij ervan?’

‘Ik heb ze nog niet benaderd. Jij bent het eerste puzzelstukje, Dean. Er zijn maar heel weinig bassisten die accuraat genoeg zouden zijn voor Griff én creatief genoeg voor Jasper.’

Dean speelt het spelletje mee. ‘En dan word jij zeker de manager?’

‘Uiteraard.’

‘Maar Jasper en Griff zitten toch al in een band?’

‘Blues Cadillac is geen band. Het is een dood paard. Iemand moet dat hardop zeggen en het kadaver wegslepen.’

Er valt een druppel van de zwetende zoldering op Deans nek. ‘Daar denkt hun manager vast anders over.’

‘De vroegere manager van Archie is er met de spaarpot vandoor gegaan, dus Larry Ratner runt de band nu. Helaas is hij daar net zo goed in als ik in polsstokhoogspringen.’

Dean neemt een slok van zijn cola met bourbon. ‘Dus dit is een aanbod?’

‘Een voorstel.’

‘Moeten we dan niet eerst... een try-out doen, voor we’ – Dean bijt op zijn tong en zegt niet ‘laten we elkaar geen mietje noemen’ – ‘zomaar met elkaar in zee gaan?’

‘Absoluut. Het toeval wil dat jij je basgitaar bij je hebt, en er zit al een lekker opgewarmd publiek. Je hoeft alleen nog maar ja te zeggen.’

Waar heeft hij het over? ‘Dit is Archie Kinnocks optreden. Hij heeft al een bassist. We kunnen nou toch geen auditie gaan doen?’

Levon zet zijn bril af en begint de blauwe glazen te poetsen. ‘Maar het antwoord op de vraag “Zou je een try-out met Jasper en Griff willen doen?” is “Ja”, toch?’

‘Nou ja, dat wel, maar...’

‘Ik ben over een paar minuutjes terug.’ Frankland zet zijn bril weer op. ‘Ik heb een afspraak. Het duurt niet lang.’